

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ
ДИТИНИ
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Кушнір Катерина Сергіївна

**«ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ В УМОВАХ ЗДО»**

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта.

РЕФЕРАТ

випускної кваліфікаційної роботи
за освітньо-професійною програмою (освітньо-науковою програмою)
«Дошкільна освіта»

Керівник : доцент кафедри
психології та педагогіки розвитку дитини
Кравчук Н.П.

Умань – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Розвиток України як незалежної держави, зміни в соціально-економічній сфері, в освітніх пріоритетах потребують обґрунтування нових теоретичних засад виховання дітей та молоді. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні зазначено, що реформування освітньої системи має сприяти утвердженню людини, як найвищої соціальної цінності, а головним завданням виховання – розвиток у дитини духовної культури як домінуючої у структурі особистості. Визначальними у цьому зв'язку вирізняються принципи гуманізації і демократизації.

Актуальність дослідження проблеми виховання культури поведінки дітей зумовлюється новою соціокультурною ситуацією та протиріччям між проголошеним гуманізмом освіти й усе ще існуючим авторитаризмом у вихованні особистості. Є також протиріччя між нагальною потребою в розробці особистісно орієнтованих виховних технологій та традиційними методами виховання, які переважно зводяться до словесного впливу на вихованців. Інтерес до процесу формування культури поведінки, починаючи з дошкільного віку, пояснюється ще й визнанням дошкільного дитинства періодом початкової соціалізації особистості.

У дослідженнях сучасних зарубіжних та вітчизняних учених проблема виховання культури поведінки особистості розглядається переважно у таких аспектах: теоретико-методологічні засади виховання культури поведінки (С.Анісімов, М.Бердяєв, М.Вебер, В.Малахов, В.Соловійов, В.Франкл); 2 особистісно орієнтований підхід до її виховання (І.Бех, А.Богущ, А.Бойко, О.Кононко, В.Кузь, О.Савченко); особливості виховання культури поведінки на різних етапах онтогенетичного розвитку (Ф.Алімов, Л.Артемова, В.Білоусова, О.Богданова, В.Горева, О.Дейч, В.Нечаєва, М.Левківський, С.Петеріна, Н.Хамська, А.Шемшуріна та ін.); розвиток моральних переконань дітей (М.Боришевський, М.Губрненко); формування культури

взаємин дітей дошкільного і молодшого шкільного віку (Л.Артемова, А.Гончаренко, В.Киричок, Н.Хіміч, О.Яницька); вплив соціальних емоцій на поведінку дітей зазначеного віку (С.Бакуліна, Ю.Приходько, Т.Шевчук, М.Яновська); виховання культури спілкування дошкільників і молодших школярів (Г.Лаврентьєва, Т.Поніманська, С.Хаджирадєва); естетичні аспекти культурної поведінки (М.Волос, В.Дружинін, І.Зязюн, Л.Масол, Н.Миропольська, А.Федь).

Багатоаспектність освітнього процесу вимагає постійних резервів щодо застосування нових форм і методів формування культури поведінки в дітей дошкільного віку. Тому виникає потреба звернутися до ретельного вивчення цього питання як ефективного засобу навчання та виховання дітей. Зазначимо, що питання виховання культури поведінки є важливим фактором освітнього процесу в ЗДО. Тому цілком логічно, що аналіз сучасної дошкільної практики засвідчує підвищений інтерес до виховання культури поведінки в дітей дошкільного віку. При цьому виникає потреба наукового підходу до розробки цієї проблеми з урахуванням умов, у яких перебуває суспільство і ЗДО, зокрема.

Сучасні вчені розглядають культуру як сферу становлення, розвитку і соціалізації людини. (С.Анісімов, М.Горлач, К.Леві-Строс, В.Межуєв, Е.Маркарян, І.Надольний, Ж.-П. Сартр, Л.Сохань, В.Шинкарук та ін.). Культура поведінки постає результатом успішної адаптації людини до умов життя в суспільстві (Е.Дюркгейм, Е.Еріксон, Л.Козер, Р.Мертон, Т.Парсонс, П.Сорокін). Основа етичного підходу до культури поведінки особистості (Т.Аболіна, Л.Волченко, В.Дружинін, В.Єфименко, В.Малахов та ін.) полягає в тому, що будь-які вчинки людини розглядаються у діалектиці добра і зла тощо.

Здійснений нами аналіз наукового фонду та стану дошкільної практики свідчить про недосконалість цілісної виховної технології в зазначеному аспекті в ЗДО. Неадекватна оцінка можливостей різних форм і методів морального виховання та неналежне їх використання у виховному процесі

ЗДО, значно збіднює моральну вихованість дошкільників. Актуальність та недостатній рівень розробки визначеної проблеми в теорії та практиці ЗДО зумовили вибір нами теми дослідження **«Формування культури поведінки в дітей дошкільного віку в умовах ЗДО»**.

Об'єкт дослідження – процес формування культури поведінки дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – особливості використання форм і методів формування культури поведінки дітей дошкільного віку.

Мета дослідження: розкрити теоретичні та методологічні особливості формування культури поведінки в дітей дошкільного віку.

Завдання які були поставлені:

1. Здійснити теоретико-методологічне дослідження проблеми культури поведінки дошкільників.
2. Розкрити методику формування культури поведінки в дітей дошкільного віку.
3. Розкрити систему роботи по формуванню культури поведінки в дітей у суспільних місцях, закладі дошкільної освіти, транспорті, в групі.
4. З'ясувати роль сім'ї у формуванні культури поведінки в дітей дошкільного віку.

Теоретична значущість кваліфікаційної роботи впливає з важливих завдань удосконалення освітнього процесу у плані підвищення його ефективності. Матеріали дослідження можуть використовувати вихователі ЗДО для ефективної реалізації виховного потенціалу в повсякденному житті дітей дошкільного віку.

Основні методи дослідження: аналіз літературних джерел; вивчення шкільних документацій; аналіз продуктів дитячої діяльності; вивчення та аналіз передового педагогічного досвіду; бесіда; спостереження; анкетування; педагогічний експеримент.

Базою дослідження виступили ЗДО №30. Умані. У ньому взяли участі 50 дітей дошкільного віку та 4 вихователів.

Апробація результатів: матеріали дослідження були обговорені на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини та на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуалізація творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти» (12 листопада 2021 року).

Публікація: Основний зміст та результати дослідження відображено у матеріалах Всеукраїнської науково-практичній конференції «Актуалізація творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти», за результатами дослідження опубліковано тези на тему: «Теоричні основи проблеми формування культури поведінки в дітей дошкільного віку в умовах закладів дошкільної освіти» (12 листопада 2021 року).

Робота складається: зі вступу, двох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Висновки. Виходячи з вищевикладеного можна зробити наступні висновки, найважливішими серед них є такі:

1. Здійснено теоретико-методологічне дослідження проблеми культури поведінки дошкільників. з'ясовано, що формування загальної культури у дитини дошкільного віку, важливим аспектом якої є культура поведінки, – головна мета виховання у дошкільному віці, оскільки дошкільний вік – період інтенсивної соціалізації особистості дитини, здобуття нею життєвого досвіду, період, коли захисні механізми її психіки тільки починають формуватися, і саме від подій цього періоду життя залежить, якими ці механізми будуть у майбутньому: продуктивними, тобто такими, що стимулюють процес розвитку і саморегуляції особистості, чи непродуктивними, що деформують картини зовнішнього світу, а також поведінку і діяльність дитини. Науковці розглядають культуру поведінки, як широке й багатогранне поняття, що розкриває сутність моральних норм у системі найбільш значущих, життєво важливих відношень, ставлення до людей, праці, предметів матеріальної і духовної культури, до самого себе.

2. Розкрито методику формування культури поведінки в дітей дошкільного віку. Виховання культури поведінки у закладі дошкільної освіти активно здійснюється під час читання й обговорення прочитаного, бесід, у процесі сюжетно-рольових ігор. Так, в сюжетно-рольовій грі дитина вчиться бути відвертою, відкритою, вчиться знаходити правильний вихід зі складної ситуації, опановує на практиці норми поведінки, емоційно розкривається.

3. Розкрито систему роботи по формуванню культури поведінки в дітей у суспільних місцях, закладі дошкільної освіти, транспорті, в групі. Ціллю будь-якого вихователя є випуск дітей в доросле життя адаптованими до суспільства, вододіючими практичними, культурними навичками, вмючими спілкуватися один з одним, трудолюбивими. Вихователі не просто кожний день навчають дітей правилам поведінки, а й турбуються про них, тому що в кожній дитині закладається те вміння, яким володіє вихователь. Тому формування гігієнічно-культурних навичок напряму залежить від культури вихователя, який повинен сам кожен день бути прикладом для дітей. Вихователю треба розробляти все цікавіші методи формування поведінки, щоб використовувати їх на практиці, за допомогою ігор, адже дитина з самого малку пізнає світ граючись. Зауважено, що процес виховання культури поведінки дошкільників дуже складний, вимагає усвідомленого використання педагогами багатого арсеналу форм, методів та засобів педагогічного впливу на дітей. Це такі методи як: роз'яснення, показ, вправи, нагадування, привчання, проблемні ситуації, контроль, оцінка, етичні бесіди, колективне читання художніх творів, перегляд мультфільмів та фільмів, лялькових спектаклів, інсценізацій з моральним підтекстом, позитивний приклад, покарання та заохочення, екскурсії, ігри.

4. З'ясовано роль сім'ї у формуванні культури поведінки в дітей дошкільного віку. Сім'я – це перший соціальний інститут у житті дитини, який формує у дітей навички спільної діяльності в іграх, праці, спілкуванні; їх навчають правил взаємодії (дружно гратися разом, допомагати іншим,

ділитися іграшками і справедливо їх розподіляти у спільній грі, помічати не порядок у приміщенні, допомагати дорослим прибирати його) тощо.

Таким чином, з'ясовано, що старший дошкільний вік є найбільш сприятливим для формування навичок культури поведінки, тому вихователь зобов'язаний постійно удосконалювати свою педагогічну майстерність, шукати підходи до дитячого розуму і серця, бути прикладом для наслідування.

Перспективою подальших розвідок вбачаємо у дослідженні формування екологічної культури у дітей дошкільного віку.